LANDSSAMBAND
smábátaeigenda

4. maí 2015

Atvinnuveganefnd Alþingis
Jón Gunnarsson formaður

Efni: Athugasemdir Landssambands smábátaeigenda við
691. mál – frumvarp til laga um stjórn veiða á NA-Atlantshafsmakríl.

Efni frumvarpsins gengur þvert á yfirlýsta stefnu og ályktanir Landssambands smábátaeigenda. Verði frumvarpið óbreytt að lögum mun það skaða vöxt og viðgang smábátaútgerðar og draga úr möguleikum hinna dreifðu byggða að nýta hinn nýja gest í íslenskri lögsögu til atvinnu- og verðmætauppbyggingar.

Landssamband smábátaeigenda hefur margsinnis rætt um makrílveiðar smábáta. Á það jafnt við í stjórn félagsins, aðalfundum og fundum hinna 15 svæðisfélaga LS. Alls staðar hefur makrílnum verið fagnað. Loksins komin tegund á grunnslóðina sem smábátaeigendur geta nýtt til að efla sína útgerð og vöxt hinna dreifðu byggða. Lengst af hafa smábátaeigendur aðeins haft þorsk, ýsu, steinbít, ufsa og grásleppu. Smákippur kom þó við innrás skötusels og síldar, sem ekki eru lengur fyrir hendi.

LS vekur athygli htv. nefndar á eftirfarandi samþykktum félagsins:

<u>Ályktun stjórnar LS frá 16. júlí 2014</u>

> *„Stjórn LS skorar á stjórnvöld að aflétta öllum veiðitakmörkunum af færaveiðum smábáta á makríl. Stjórn Landssambands smábátaeigenda er þeirrar skoðunar að það stríði gegn allri sanngirni að binda kvótasetningu í makríl aflahlutdeild sbr. ákvæði 9. gr. laga um stjórn fiskveiða. Ákvæðið var sett inn í lög um stjórn fiskveiða fyrir aldarfjórðungi og tók á engan hátt tillit til deilistofna. Stjórn Landssambands smábátaeigenda lýsir fullum stuðningi við þá túlkun stjórnvalda að kvótasetning á makríl í aflahlutdeild sbr. ákvæði 9. gr. sé enn ekki orðið virkt. Stjórn LS telur að enn hafi ekki myndast samfelld aflareynsla á makríl þar sem einn útgerðarhópur hefur ekki haft tækifæri til veiðanna vegna göngumynsturs makrílsins. Það getur ekki talist eðlileg túlkun að þeir einir fái heimildirnar sem veiða yst í lögsögunni, þegar ljóst er að tegundin er nú fyrst að nema land á veiðisvæðum smábáta inni á flóum og fjörðum.“*

Hverfisgata 105, 101 Reykjavík
s. 552 7922 – fax. 562 6590
ls@smabatar.is - www.smabatar.is

Ályktun aðalfundar LS 2014

> „Aðalfundur LS haldinn í október 2014 ályktar að LS beiti sér að fullum þunga fyrir því að makrílveiðar á handfæra- og línubátum verði aldrei kvótasettar. Veiðar hefjist ekki fyrr en 1. júlí og verði til 31. desember ár hvert. Barist verði fyrir því að smábátar fái að veiða 18% af heildarúthlutun aflamarks í makríl."

Makrílveiðar eru kærkomin viðbót við útgerðarflóru smábáta.

- Smábátum á makríl hefur fjölgað jafnt og þétt, eða úr 17 bátum 2012 í 121 árið 2014.
- Aflinn hefur aukist í fullu samræmi við sóknina, úr 300 tonnum árið 2011 í 7.466 tonn á síðustu vertíð.
- Veiðigeta er fyrir hendi sem sýnir sig vel með að 4 bátar veiddu meira en 200 tonn á árinu 2014.

Landssamband smábátaeigenda mótmælir frumvarpinu. Krafa félagsins er skýr – gefa á færaveiðar smábáta á makríl frjálsar þar sem heildarveiði þeirra geti náð allt 18% heildaraflans.
Veiðum smábáta á ekki að stjórna með kvótasetningu.

Frumvarpið - dæmið gengur ekki upp

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að hlutur smábáta í heildarafla makríls verði 5%. Rétt til aflahlutdeildarinnar eiga þeir bátar sem landað hafa makríl veiddum á línu eða handfæri á árabilinu 2009 – 2014, sl. 6 árum. Alls er hér um 165 báta að ræða. Á annað hundrað smábátar hafa komið sér upp búnaði til makrílveiða þar sem heildarfjárfesting er farin að nálgast einn milljarð.

Samkvæmt útreikningum LS munu þeir 20 bátar sem mesta hlutdeild fá taka til sín um helming hlutdeildarinnar. Ætla má að þokkalegur rekstrargrundvöllur verði fyrir þá báta og ólíklegt að þeir þurfi að kaupa sér viðbótarheimildir. Öðru máli gegnir um þá 145 báta sem skipta með sér þeim 2,5% sem eftir standa. Þar má gera ráð fyrir mikilli skuldsetningu sem nú þegar er orðin og vegna væntanlegra kvótakaupa. Ekki er ólíklegt að þau 5% sem koma í hlut smábáta geti orðið þokkalegur rekstrargrundvöllur hjá 50 bátum. Ekkert má þó bera útaf svo ekki fari illa.

Í dæmi sem hér fylgir um kostnaðarliði hjá smábát sem fær 150 tonna veiðiheimild í makríl sést glöggt að veiðarnar standa vart undir sér. Vakin er athygli á að ekki er

gert ráð fyrir afborgunum lána v. kvótakaupa hjá þeim bátum sem þurfa að kaupa veiðiheimildir upp að 150 tonnum.

Dæmi: Tekjur af 150 tonnum = 10,5 milljónir aflaverðmæti

Kostnaður:

Veiðigjöld	*2,70 milljónir*
Laun og launatengd gjöld	*4,20 milljónir*
Markaðskostnaður	*0,50 milljónir*
Hafna-, afla- og þjónustugjöld	*0,21 milljónir*
Olíukostnaður	*0,35 milljónir*
Afborgun veiðarfæra	*1,00 milljón*
Tryggingar	*0,30 milljónir*
Annar kostnaður	*1,40 milljónir*
Samtals:	*10,66 milljónir*

- **Samráð nauðsynlegt**
- **Álit umboðsmanns kveður ekki á um að hlutdeildartengja smábáta**
- **Afturför við undirbúning að lagasetningu**

LS gagnrýnir það harðlega að ekki hafi verið haft samráð við félagið við mótun frumvarpsins. Kvótasetning smábáta er afar viðkvæmt og erfitt verkefni og það sérstaklega við þegar komið er að ívilnunum til einstakra aðila. LS býr yfir gríðarlegri þekkingu og reynslu á þessum vettvangi auk þess sem félaginu er kunnugt um flestar hreyfingar félagsmanna við undirbúning makrílveiða fyrstu 2 árin. Framsetning nú gerir t.d. á engan hátt ráð fyrir að komið sé til móts við aðila sem aðeins hafa haft tækifæri til að nota milljónabúnað til veiðanna á aðeins einni vertíð. Þá er heldur ekki til þeirra litið sem ekki hafa samfelda þriggja ára aflareynslu. Þessi tvö framangreindu atriði sýna glöggt hversu lítil reynsla og þekking er hjá höfundum frumvarpsins til þessara viðkvæmu þátta.

Það vekur undrun LS að svo virðist sem höfundar frumvarpsins hafi skautað léttilega fram hjá mikilvægum ákvæðum í lögum þegar komið var að kvótasetningu smábáta, en farið eftir túlkun setts umboðsmanns Alþingis þegar skipting hlutdeildar til stærri skipa á við. Það gefur LS þau skilaboð að lagaleg þörf á kvótasetningu smábáta á grundvelli álits umboðsmanns Alþingis standist ekki skoðun. Því hefði þurft að byggja á nýjum lögum með framlagningu þessa frumvarps. Þessu til staðreynda er bent á að ákvæði um hlutdeildarsetningar stærri skipa í frumvarpinu eru byggð á 2. mgr. 5. gr. laga um veiðar í fiskveiðilandhelgi Íslands sem orðast svo:

> *„Sé tekin ákvörðun um að takmarka heildarafla úr slíkum stofni* (íslenskum deilistofni – tekur til veiða, úr stofnum, innan og utan lögsögu Íslands – innsk. LS) *sem samfelld veiðireynsla er á skal aflahlutdeild einstakra skipa ákveðin á grundvelli veiðireynslu þeirra miðað við þrjú bestu veiðitímabil þeirra á undangengnum sex veiðitímabilum. Veiðireynsla telst samfelld samkvæmt lögum þessum hafi ársafli íslenskra skipa úr viðkomandi stofni a.m.k.*

þrisvar sinnum á undangengnum sex árum svarað til a.m.k. þriðjungs þess heildarafla sem er til ráðstöfunar að hálfu íslenskra stjórnvalda.

Við gerð frumvarpsins telur LS að höfundar hafi lítt kynnt sér forsögu L 151/1996 um fiskveiðar utan lögsögu Íslands. Í nefnd sem þv. sjávarútvegsráðherra Þorsteinn Pálsson skipaði 23. september 1993 sem fv. forsætisráðherra Geir H. Haarde veitti formennsku er ítarlega gerð grein fyrir einstökum greinum laganna. Hópurinn skilaði af sér frumvarpi um fiskveiðar utan lögsögu Íslands sem lagt var fram á vorþingi 1996 og aftur um haustið sama ár og var þá samþykkt sem lög 17. desember. Í nefndinni voru þingmenn úr öllum flokkum, fulltrúar sjómanna og stærstu hagsmunasamtaka í sjávarútvegi. Hélt nefndin alls 37 fundi um málefnið.

LS telur nauðsynlegt að rifja þetta hér upp til að varpa ljósi á þann mun sem er á vinnubrögðum við lagasetningu í dag og hún var fyrir tveimur áratugum. Víðtækt samráð og vitað með vissu hverjir lögðu hönd á plóginn við gerð frumvarpsins.

Svo dæmi sé tekið um þá mgr. laganna sem kveður á um ívilnun til frumkvöðla þá orðast hún svo:

> *„Ráðherra getur, þrátt fyrir ákvæði þessarar greinar, ákveðið að allt að 5% heildaraflans verði sérstaklega úthlutað til þeirra skipa sem hófu veiðar úr viðkomandi stofni.“*

í skýringum um greinina segir eftirfarandi:

> *„Með ákvæði lokmálsgreinar 5. gr. er ætlunin að veita ráðherra heimild til þess að verðlauna sérstaklega frumkvöðla í veiðum á úthafinu.“*

Málaferli

Það er álit LS að réttarstaða ríkisins skaðist við samþykkt þessa frumvarps. Með samþykkt þess verður viðurkennt að skilyrði til hlutdeildarsetningar hafi verið fyrir hendi og sterkustu rökum ráðuneytisins fyrir henni kastað fyrir róða. Þeim rökum að forsenda hlutdeildarsetningar sé að samið hafi verið um eða eins og segir í bréfi ANR til umboðsmanns f. 8. nóvember 2013 – (2. mgr. 5. gr.):

> *„Í ákvæðinu er mælt fyrir um að ákvörðun um heildarafla sé tekin á grundvelli samnings sem Ísland er aðili að og að sú ákvörðun bindi hendur ráðherra við veiðistjórn. Nærtækt virðist að líta svo á að sama hugsun hvíli að baki 2. mgr. 5. gr. laganna. Í því felst að með tilvísun til „ákvörðunar um að takmarka heildarafla“ úr deilistofni sé vísað til ákvörðunar sem tekin hefur verið um heildarafla í stofninn á grundvelli samnings sem Ísland er aðili að. Komi til slíkrar ákvörðunar mundi það leiða til þess að skylda ráðherra skv. 2. mgr. eða eftir atvikum 6. mgr. 5. gr. laganna til að hlutdeildarsetja viðkomandi deilistofn verði virk.“*

Veiðireynsla smábátaeigenda

Það er Landssambandi smábátaeigenda áhyggjuefni að stjórnvöld skuli grípa til kvótasetningar á veiðisvæði smábáta þar sem veiðar hafa nánast ekki verið stundaðar nema í 2 ár. Sex ára veiðireynsla er því ekki fyrir hendi svo skírskotað sé til ákvæðis um kvótasetningu í lögum um fiskveiðar utan lögsögu Íslands. Það fyrirvaralausa inngrip í veiðarnar var því ekki fyrirséð, auk þess sem ráðherra hafði sagt það sína skoðun að hann hygðist stjórna makrílveiðum smábáta með öðrum hætti en stærri skipa. Auk þess hefur Ísland ekki gerst aðili að samningi við aðrar þjóðir um nýtingu á NA-Atlantshafsmarkríl og því ekki skylt að hlutdeildartengja hann, eins og fram kemur í bréfi ANR til umboðsmanns Alþingis dagsettu 23. nóvember 2013. Í því er ekki kvikað frá afstöðu fv. ríkisstjórnar um rétt til að stjórna veiðunum með þeim hætti sem verið hefur.

Til viðbótar því sem hér hefur komið fram hefur það verið viðtekin skoðun að stjórnun á veiðum smábáta með kvótasetningu, magntakmörkunum eða veiðitímabilum eigi einvörðungu við þegar sóknargeta þeirra sé orðin það mikil að hætta er á ofnýtingu á veiðistofni með veiðum þeirra. Því er ekki til að dreifa um veiðar smábáta þar sem þeir veiddu á sl. ári einungis 5% heildaraflans sem er aðeins lítið brot af því magni sem var á veiðislóð þeirra.

- **Efnahagsleg áhrif**
- **Neikvætt fyrir sjávarútveginn**

Til þessa hefur LS ekki viðrað skoðanir sem lúta að efnahagslegum áhrifum af aðgerðum er varða stjórnun fiskveiða. Á því verður breyting nú.

Landssambandið varar við efnahagslegum áhrifum af hlutdeildartengingu á makríl. Verði frumvarpið að lögum mun aflahlutdeild í makríl verða ígildi veðs og þar með álitlegur kostur fyrir fjármálastofnanir. Rými mun myndast fyrir peningaprentun á 100 – 150 milljörðum. Það mun leiða til aukinna skuldsetninga og brotthvarf fjármuna úr greininni og ójafnvægi á fjármála- og viðskiptamörkuðum. Ennfremur er hér um mikla áhættu að ræða leiði samningar til minni veiðiheimilda eða að makrílveiðum verði sjálfhætt vegna breytts göngumynsturs. Óhjákvæmilega mundi slíkt leiða til aukinnar verðbólgu vegna verðmætarýrnunar og þar með lakari lífskjara, þar með talið fyrir skuldsetta smábátaeigendur. Landssambandið frábiður sér þátttöku í slíkri rúllettu.

LS varar við óróa sem kann að myndast í þjóðfélaginu gagnvart sjávarútveginum. Neikvæð umræða í garð greinarinnar er ekki það bensín sem þörf er á við þær aðstæður sem nú er glímt við á vinnumarkaðinum.

- **Sóknarstýring smábáta**
- **Ekki forsenda fyrir álagi á veiðigjald**

Verði hlutdeildartenging á makríl niðurstaða háttvirtrar atvinnuveganefndar fer LS þess á leit að hún nái að hámarki til 80% veiðiheimildanna. Hinn hluti heimildanna verði bundinn við veiðar smábáta sem stunda færaveiða á makríl á grunnslóð. Af þeirri heimild verði 2% hlutdeild ætluð til smábáta sem kjósa aflamark.

Samhliða tillögu þessari vekur LS athygli nefndarinnar á að 10 krónu álag á veiðigjald er einungis ætlað til álagningar hjá þeim skipum sem úthlutað er aflahlutdeild. Álagið verði því ekki innheimt á aflaheimildir smábáta enda lúti þær heimildir veiðikerfi sóknarmarks og gangi til stærri skipa nýtist þær ekki að fullu. Ennfremur er bent á að smábátar stunda ekki vinnslu samhliða veiðum á makríl. Auk þess sem afli hvers báts er það lítill að hann leyfir ekki álag á það veiðigjald sem ákveðið hefur verið.

Hvers vegna á að auka hlut færaveiða á makríl?

1. **Makríll veiddur á króka verðmætari og vandaðri afurð**
   - 1.1. Makríll veiddur á grunnslóð er stærri.
   - 1.2. Kemur til vinnslu samdægurs og er því betri til flökunar.
   - 1.3. Hver fiskur er blóðgaður þegar hann kemur inn fyrir borðstokk.
   - 1.4. Fiskurinn er snöggkældur í ískrapa, rennur frá borðstokk í lest.
   - 1.5. Fiskurinn verður ekki fyrir mari við dælingu.
   - 1.6. Verð fyrir færafisk samanborið við önnur veiðarfæri eru hærri.
   - 1.7. Veiðarnar eru stundaðar af smábátum.

2. **Færaveiðar eru hagkvæmari**
   - 2.1. Stutt er á miðin og ekki þarf að toga veiðarfærin, veiðarnar stundaðar með kyrrstæðum veiðarfærum, olíueyðsla aðeins fjórðungur miðað við togveiðar á makríl.
   - 2.2. Slit á búnað er nær ekkert.
   - 2.3. Allur búnaður er smíðaður og framleiddur á Íslandi.
   - 2.4. Nánast allir bátarnir smíðaðir á Íslandi.

3. Vistvæn veiðarfæri

3.1. Enginn meðafli er við veiðarnar.

3.2. Veiðarnar raska ekki lífríkinu, veiðarnar afmarkast við tegundina.

3.3. Ómögulegt er að veiða í því magni að torfur veiðist upp.

3.4. Veiðarnar eru ekki stundaðar með ofbeldi.

4. Samfélagsleg áhrif

4.1. Aukin atvinna á sjó og í landi miðað við hvert veitt tonn.

4.2. Tryggir fiskvinnslu á landsbyggðinni aukið hráefni.

4.3. Tækifæri til aukinnar verðmæta með fullvinnslu í neytendaumbúðir.

4.4. Útgerðin skapar líf í höfnum landsins.

4.5. Útgerð smábáta styrkist.

4.6. Þjóðhagslega hagkvæmur veiðiskapur sem skapar breiðari grunn fyrir veiðar, vinnslu og sölu á íslenskum afurðum.

4.7. Arður af veiðunum dreifist til fleiri aðila.

5. Gildi veiða á grunnslóð fyrir vísindin

5.1. Veiðarnar afla upplýsinga um göngu og magn á grunnslóð.

5.2. Upplýsingar fást um átu á grunnslóð og mögulega ógn við aðrar tegundir.

5.3. Tryggir nýtingu grunnslóðarinnar og minnkar líkur á ójafnvægi.

Myndband IMG_1602 – 00:57

Myndband IMG_1606 – 00:20

Hvert fara aflaheimildir sem frumvarpið boðar?

Snæfellsnes, Faxaflói, Reykjanes telur alls 90 báta. Þeir fá alls 2/3 allra veiðiheimildanna – 5.011 tonn. Helming heimildanna skipta 25 bátar á milli sín. Þeir 65 bátar sem eftir standa fá að meðaltali 39 tonn.

Vestfirðir og Dalabyggð 10,8% alls 30 bátar - aflaheimild 808 tonn. Þrír efstu bátarnir með 37,5% af veiðiheimildunum. Þeir sem eftir standa 27 bátar fá að meðaltali 19 tonn

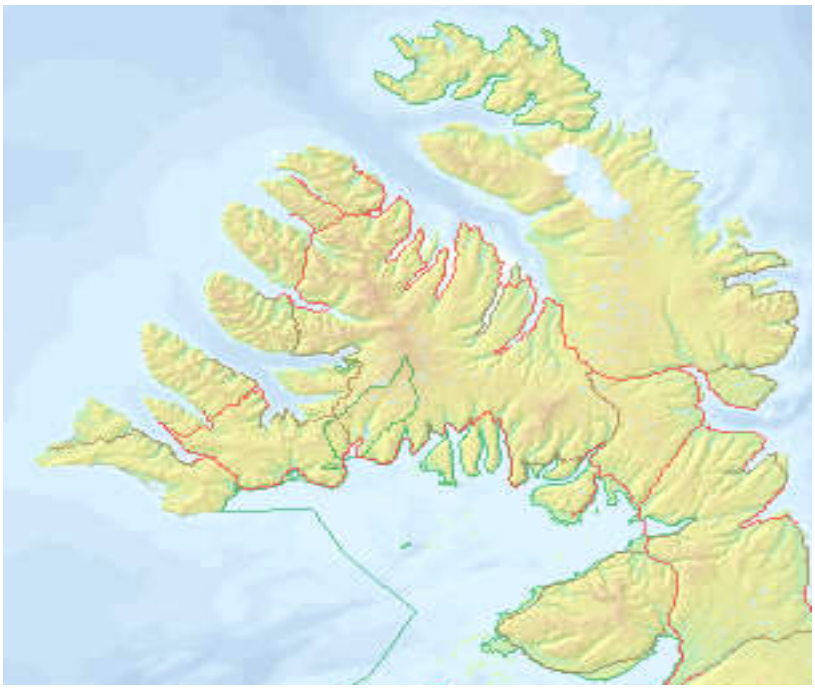

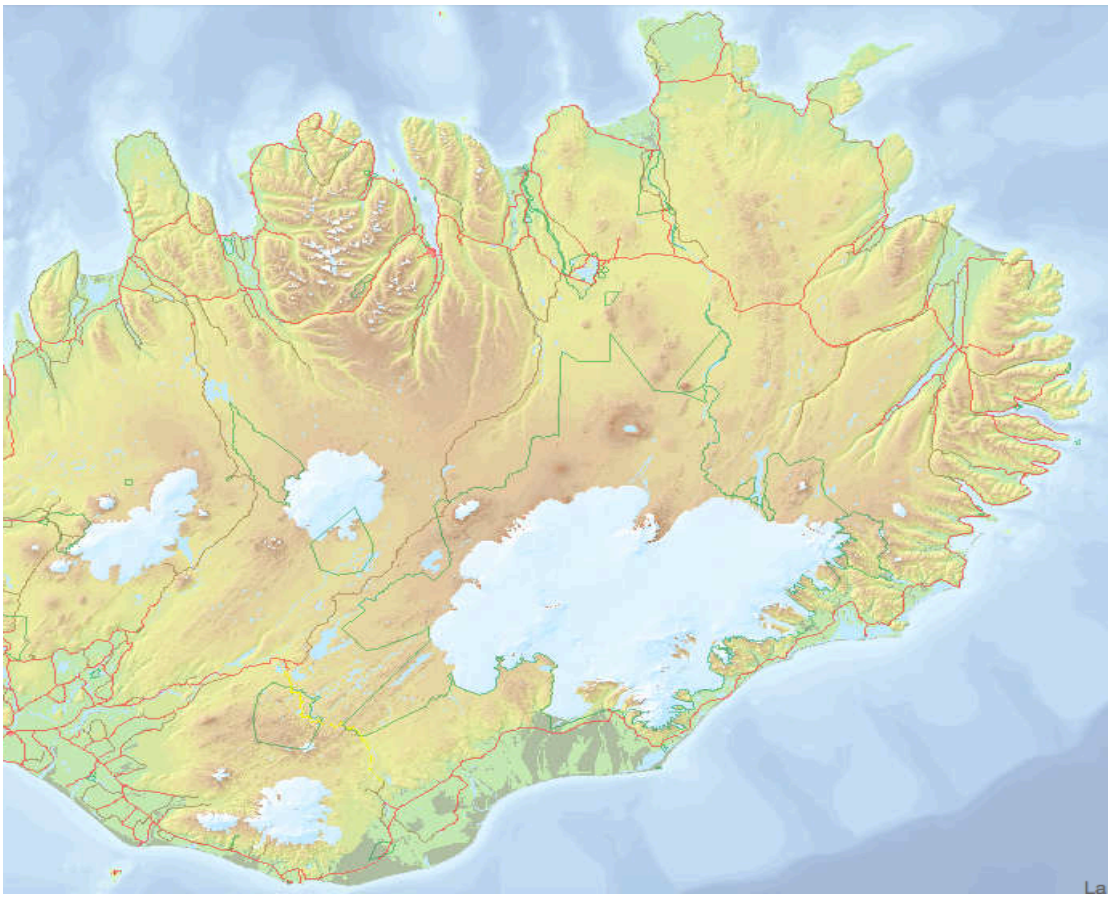

Á Norðurlandi, Austurlandi og Suðurlandi fá alls 45 bátar úthlutun. Þeir skipta á milli sín 22,4% heimildanna – 1.680 tonnum. Alls eru það 8 bátar sem fá 64% heimildanna, þeir sem eftir standa, 37 bátar deila með sér afgangnum þar sem meðalt á hvern bát verða 16 tonn.

Með þessari upptalningu má hæglega sjá vel á annað hundraðið – 129 bátar eiga sér engar rekstrarforsendur. Þá eru nánast engar veiðiheimildir á N-landi, A-landi og S-landi.

Sjá nánar um skiptingu veiðiheimilda, þeirra 5% sem frumvarpið gerir ráð fyrir í fylgiskjali með umsögn.

Virðingarfyllst

Halldór Ármannsson formaður

Örn Pálsson framkvæmdastjóri

Hverfisgata 105, 101 Reykjavík
s. 552 7922 – fax. 562 6590
ls@smabatar.is - www.smabatar.is